

Universiteit Utrecht

Participatie in de energietransitie

Dr. Sanne Akerboom

Post Doc

E WORDEN GEHEKT!

WINDMOLENS GIE, MAAR TEGEN DE GEPLANDE LOCATIE

TUM VERLENGD TOT EN MET 11 JUNI!
PAK JE KANS!

Belangrijk onderscheid

Procesparticipatie

Deelname en betrokkenheid bij besluitvorming:
locatiekeuze, zon of wind, aantal MW etc.

Projectparticipatie

Vormen van financiële participatie: omgevingsfondsen,
aandelen, eigenaarschap etc.

Hoe omwonenden in een project kunnen of willen
participeren wordt besproken tijdens de *procesparticipatie*

Hoe komen projecten tot stand?

Een projectontwikkelaar of initiatiefnemer bevindt een locatie geschikt voor ontwikkeling

Kan commercieel of burgerinitiatief zijn

Óf

Overheid kan kaders hebben vastgesteld waarbinnen ontwikkelaars acteren (zie voorbeeld van wind op land beleid)

Waarom participatie - algemeen

Mensen hebben vanwege de democratische rechtsstaat recht op participatie

Sommige onderwerpen zijn zo belangrijk dat mensen dírect invloed willen

De maatschappij (is) veranderd

Waarom participatie in klimaatbeleid?

NIMBY tot BANANA

Build Absolutely Nothing Anywhere
Near Anything

Klopt dit?

Case-study: Wind op land beleid

11 zoekgebieden in Nederland

Geconcentreerd beleid

Totstandkoming?

NL beleid wind op land

Wanneer	Besluit
2001	Eerste wind target 1.500 MW op land
2007	3.000 MW in 2011 + 20% RES in 2020
2008	Nationaal Plan for Windenergie: 6.000 MW op land in 2020
2010	Position paper bevestiging van 6.000 target
2012	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte aanwijzing wind zoekgebieden
2013	Energie Akkoord: bevestiging 6.000 MW op land
2014	Uitwerking in Structuurvisie Wind op Land + bevestiging wind zoekgebieden

Participatie in wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht (Awb)

- Gehoord worden (individuele besluiten)
- Uniforme openbare voorbereidingsprocedures (van toepassing op veel ruimtelijke besluiten) (implementatie en toepassing Aarhus Conventie)
- Zorgvuldige besluitvorming (ABBB) (alle belangen kennen en zorgvuldig afwegen)

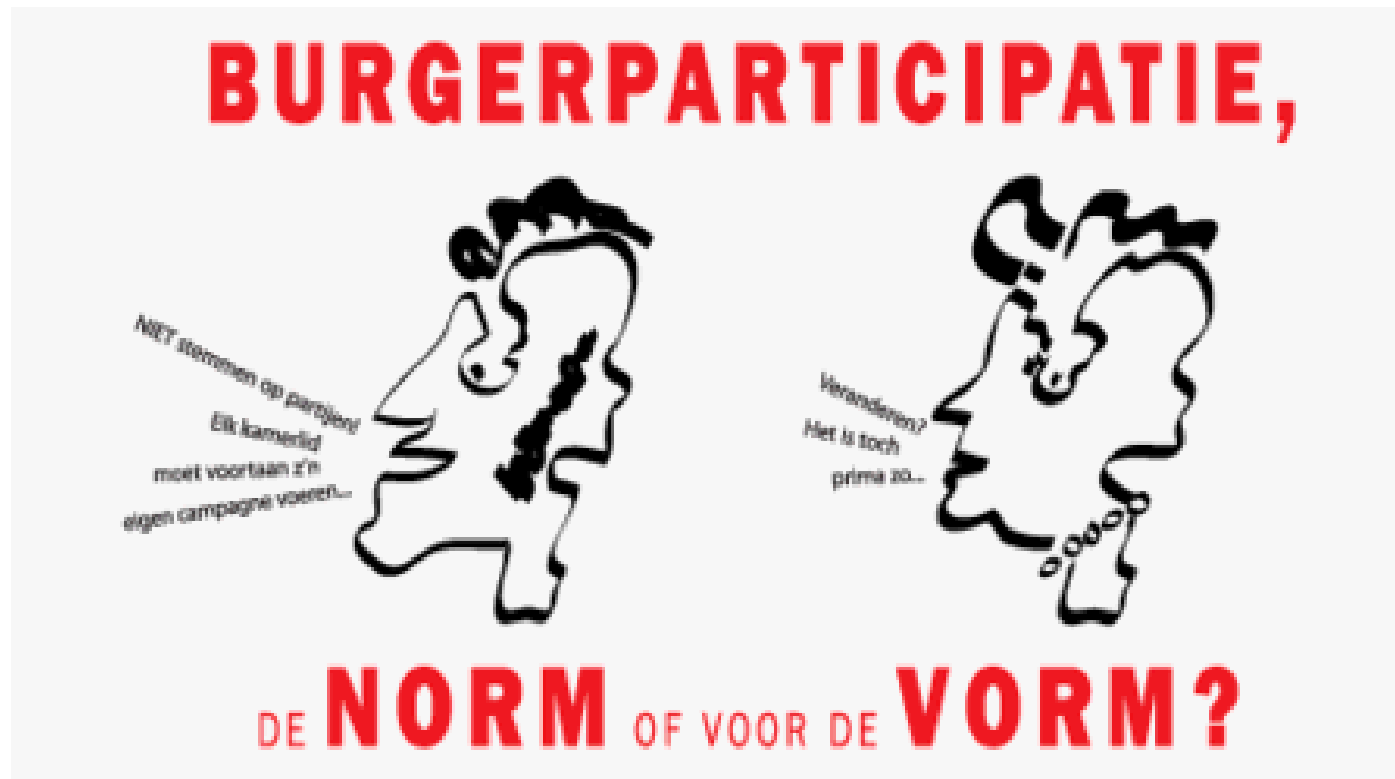
Wet ruimtelijke ordening (Wro)

- Structuurvisie: UOV is niet per se van toepassing, alleen als dit actief gebeurt
- Vergunningen en programma's (zorgvuldige belangenafweging)
- Resulteert vaak in het indienen van zienswijzen

Omgevingswet (in werking per 2021)

- Op voorhand beschrijven hoe burgers betrokken zullen worden

Hoe hebben mensen geparticipeerd in de totstandkoming van het wind op land beleid?

Participatie vond plaats

- 2012:   Structuurvisie Infrastructuur en
          Ruimte
          Wind zoekgebieden
- 2014:   Uitwerking in Structuurvisie Wind op
          Land + bevestiging zoekgebieden

Daarna: provinciale inpassingsplan, M.E.R. fase
+ vergunningen

= keten van omgevingsbesluitvorming

Participatie vond **niet** plaats

- 2001:   Eerste wind target 1.500 MW op land
- 2007:   3.000 MW in 2011 +
          20% RES in 2020
- 2008:   Nationaal Plan for Windenergie: 6.000
          MW op land in 2020
- 2010:   Position paper bevestiging van 6.000
          target
- 2013:   Energie Akkoord: bevestiging 6.000
          MW op land

Wat gebeurt er feitelijk?

Rijk

Neemt voornemen tot 6.000 MW

Hoort provincies en verdeelt de opgave

Neemt voornemens over locatiekeuzes (obv windsnelheden, ruimte, natuur etc.)

Stelt locatiekeuzes vast

Zienswijzen van burgers in de betreffende locaties trekken locaties in twijfel

Rijk reageert: zoeklocaties hebben geen ruimtelijke impact op zich – **daar gaan we het nu niet over hebben**

Provincie

Voelt dat Rijk 6.000 MW oplegt, wordt gehoord, maar voelt niet gehoord

Ziet locatiekeuzes van Rijk

Krijgt bij vaststelling daarvan de verplichting daarbinnen parken van 100 MW en meer te realiseren via provinciale inpassingsplannen

Zienswijzen van burgers op die inpassingsplannen trekken locaties in twijfel

Provincie reageert: de zoeklocaties zijn door het Rijk vastgesteld en daar kunnen wij niets aan doen – **daar gaan we het nu niet over hebben**

Kastje-naar-de-muur beleid

Mensen worden op geen enkel moment over hun redelijke bezwaren gehoord (“wij zijn niet verantwoordelijk”)

Als zienswijzen wél ontvankelijk zijn hoeft er niet naar geluisterd te worden (discretionaire bevoegdheid voor overheid)

Waarom dienen mensen dan zienswijzen in?

Waar toe dient die ‘participatie’?

Participatie in de energietransitie 2020-2030

Hernieuwbaar op land I

35 TWh (3.000 tot 5.000 windmolens op land)

Regionale energiestrategieën (RES)

NL in 30 regio's: samenwerking tussen provincies en gemeenten

Worden opgesteld met bewoners en maatschappelijke partners (bedrijven, netbeheerders)

*Vragen in de keten
van besluitvorming*

Regionale energie strategie
Participatie

Omgevingsvisie
Participatie

Vergunning
Participatie

**Wanneer moet
participatie
dan
plaatsvinden?**

Vragen: organisatorisch

1. Welk besluit in de keten ziet op gevolgen dan wel impact?
2. Wanneer is participatie effectief en waarom en voor wie?
3. Hoe vaak organiseer je participatie en waarom?
4. Weten mensen waarom ze participeren?
5. Participeren mensen om daadwerkelijk mee te mogen praten of om 'draagvlak te creëren'?

Vragen: juridisch

1. Omgevingswet: legt deels verplichting tot participatie neer bij projectontwikkelaar – wenselijk?
2. Wie is probleemeigenaar over vragen of en hoe participatie wordt georganiseerd: als de overheid kaders stelt (wind op land, RES) is die dan niet verantwoordelijk ipv ontwikkelaar?
3. Kunnen mensen aanspraak maken of zelfs recht hebben op participatie?
4. Wie beslist over die participatie, heeft het plaatsgevonden, was het afdoende, ruim voldoende en wat kan dat voor gevolgen hebben?

Vragen: specifiek over energietransitie

1. Juridische realiteit versus realiteit: participatie kan leiden tot het niet doorgaan van een project. Past dit in een energietransitie?
2. Spanning tussen klimaatdoelen enerzijds en de mogelijke uitkomsten van participatie anderzijds
3. Toevoeging van RES in de omgevingsketen: geen juridische context: kunnen rechten aan ontleend worden – kastje van de muur
4. Strategisch besluit genomen in RES → vastleggen in omgevingsvisie: nieuwe participatie? Zou dat kunnen leiden tot nieuwe inzichten?